

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชนสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดกำแพงเพชร พิจิตร และสุโขทัย คณะผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

สรุปผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชนสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดกำแพงเพชร พิจิตร และสุโขทัย คณะผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยตามลำดับวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดกำแพงเพชร พิจิตร และสุโขทัย ผลการวิจัย พบว่า

1.1 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า วิสาหกิจชุมชนของจังหวัดกำแพงเพชร เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มกันเองโดยมีผู้นำในชุมชนมีแนวคิดที่สอดคล้องกัน มีความมุ่งมั่นในการสร้างงานของกลุ่ม มีความตระหนักถึงปัญหาในชุมชนและโดยการแนะนำของหน่วยงานภาครัฐที่ต้องการพัฒนาโดยการสร้างรายได้เสริมให้กับประชาชน เมื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งจำนวนสมาชิกจึงมีมากขึ้น เงินลงทุนของสมาชิกในช่วงเริ่มต้นนั้นมาจากการระดมทุนจากสมาชิกกันเองก่อน ต่อมาจึงขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ บางกลุ่มที่ได้รับการแนะนำจากหน่วยงานภาครัฐจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณ หน้าที่หลักในการบริหารจัดการโดยเป็นของประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีกรรมการ และเลขานุการอาชีพ เช่น การผลิต ตลาด การเงิน การบริหารจัดการ การออกบรรจุภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน การผลิตมีการจัดตั้งในรูปของคณะกรรมการ กรรมการบริหาร และเลขานุการในการบริหารจัดการ การตลาดดำเนินการโดยไปออกงานแสดงสินค้าในจังหวัด การฝากขายผลิตภัณฑ์ตามหน่วยงานต่างๆ ไซของรัฐและเอกชน การเงิน (การจัดทำบัญชี) มีสมุดบัญชีแจกจ่ายรับรายจ่ายในแต่ละปี การบริหารจัดการ มีประธาน รองประธาน กรรมการ และเลขานุการ และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ดำเนินการโดยคณะกรรมการบริหารกลุ่มและหน่วยงานภาครัฐมีส่วนช่วยสนับสนุนในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้สวยงาม

1.2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรในหมู่บ้านได้ปรึกษาหารือกันเพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการและหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) สำนักงานเกษตรจังหวัดพิจิตร โดยได้รับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวจากสำนักงานเกษตรอำเภอ ทำการก่อตั้งโรงเรียนชาวนา และได้จัดกิจกรรมการศึกษาดูงานการใช้สารชีวภาพกำจัดหอยเชอรี่และแมลง การเรียนรู้การผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากศูนย์ชัยพัฒนาการเกษตรสิรินธร อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการระดมความคิด ร่วมกันวางแผน ได้แก่ แผนการเงิน แผนการผลิต แผนการให้บริการ แผนการจัดซื้อและจำหน่ายสินค้า และแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาสมาชิกกลุ่ม/ชุมชน โดยนำเสนอให้สมาชิกทราบในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี และถือปฏิบัติตามมติที่ประชุมใหญ่ ตลอดมาจนปัจจุบัน

ด้านการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชน มีวิธีดำเนินการโดยการกำหนดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ คณะกรรมการมีการจัดทำแบ่งตำแหน่งและบทบาทหน้าที่ในการแต่ละกิจกรรมหรือหน้าที่มีกรรมการเป็นผู้รับผิดชอบและมีที่ปรึกษากลุ่ม มีการกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับของกลุ่มอย่างชัดเจน ข้อบังคับเกี่ยวกับชื่อ ประเภท ที่ตั้งสำนักงาน ตราสัญลักษณ์ของกลุ่ม วัตถุประสงค์ ทุนสมาชิก คณะกรรมการ ค่าขวัญ และระเบียบว่าด้วยการใช้เงินทุน การจัดสรรเงินทุนสำรอง ค่าตอบแทนคณะกรรมการ การใช้เงินทุน ปันผล เถลี่ยคืน การใช้เงินทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ ทั้งนี้ คณะกรรมการและสมาชิกจะร่วมกันแก้ไขกฎระเบียบและข้อบังคับที่เห็นว่าสมควร เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

การบริหารและการดำเนินงานต่างๆ จะมีกรรมการเป็นผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมการผลิต มีการจัดจ้างแรงงานในชุมชน มีการรวบรวม จัดเก็บและประเมินผลข้อมูลด้านความต้องการ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าเพื่อนำมากำหนดเป้าหมายทางการตลาด มีการตรวจสอบคุณภาพสินค้า บรรลุจุดประสงค์ที่มีการออกแบบภายใต้ชื่อและตราสัญลักษณ์ของกลุ่ม คือ ตรา คนของแผ่นดินไทย และจัดจำหน่ายให้กับสมาชิกกลุ่ม มีการประสานงานและเชื่อมโยงกับเครือข่าย องค์กรภายนอก เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนสินค้านะหว่างกัน และเมื่อสิ้นมีการจัดสรรกำไรสุทธิเข้าสู่กองทุนกลุ่ม กองทุนเงินปันผล และกองทุนสาธารณประโยชน์ พร้อมทั้งมีการจัดสรรเงินเพื่อเป็นสวัสดิการเมื่อสมาชิกหรือญาติของสมาชิกเสียชีวิต

สำหรับการบริหารจัดการมีการจัดประชุมคณะกรรมการประจำทุกเดือน ประชุมใหญ่ประจำปี จัดการอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกในรูปแบบกลุ่มจัดเอง และกลุ่มร่วมกับหน่วยงานภายนอก

จัดขึ้น มีการจัดป้านและบอร์ดเพื่อการประชาสัมพันธ์ หรือประกาศชี้แจงหรือข้อมูลต่างๆ ที่สมาชิกควรทราบ และมีการจัดสิ่งเอกสารทางไปรษณีย์ ประกาศเสียงตามสาย เพื่อบอกกล่าวหรือประชาสัมพันธ์ข่าวสารไปยังสมาชิกรับทราบ

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน มีวิธีดำเนินการเกี่ยวกับสัญลักษณ์ของสมาชิก ช่วยกันออกแบบการกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับของกลุ่มอย่างชัดเจน ข้อบังคับเกี่ยวกับชื่อ ประเภทที่ตั้ง สำนักงาน ตราสัญลักษณ์ บรรจุภัณฑ์ที่มีการออกแบบภายใต้ชื่อและตราสัญลักษณ์ของกลุ่ม คือ ตราคนของแผ่นดินไทย

1.3 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า การรวมกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนเกิดจากความคิดเริ่มต้นที่ต้องการเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชนจึงชักชวนญาติพี่น้องร่วมกันคิด วางแผนการทำอาชีพที่สามารถเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว เริ่มโดยการจัดตั้งกลุ่มนำเงินมาร่วมกันลงทุนเป็นหุ้นในจำนวนน้อยที่สามารถประกอบธุรกิจของกลุ่มให้ดำเนินไปได้ในระยะเริ่มแรก ในระยะแรกเป็นกลุ่มอาชีพที่สนับสนุนโดยองค์การบริหารส่วนตำบล ต่อมาได้พัฒนาเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนตามระเบียบของการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีประธานกลุ่ม คณะกรรมการ และสมาชิกในการร่วมดำเนินการ การก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยอาศัยผู้นำตามธรรมชาติและความคุ้นเคยโดยเป็นญาติร่วมกันจัดตั้งและการเสียสละที่ตั้งของกลุ่มเป็นอาคารสถานที่ดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยมีกิจกรรมดังต่อไปนี้ การผลิตของวิสาหกิจชุมชน ตลาดของวิสาหกิจชุมชน การเงินของวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชน และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน

2. ศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดกำแพงเพชร พิจิตร และสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า

จุดแข็งของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมผลิตภัณฑ์มีต้นทุนที่มีในท้องถิ่น เป็นจุดเด่นของการใช้วัตถุดิบในการผลิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น สมาชิกมีการรวมกลุ่มกันด้วยความสมัครใจ ผลิตภัณฑ์ราคาไม่แพงมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง สินค้าของวิสาหกิจชุมชนได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) กลุ่มมีต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมในการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน จึงทำให้สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

จุดอ่อนของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดกำแพงเพชร ผลิตภัณฑ์บางอย่างที่ต้องซื้อวัตถุดิบจากภายนอกชุมชนมีราคาแพงไม่สามารถควบคุมราคาได้ สมาชิกของกลุ่มประกอบอาชีพหลักของตนเอง บางเวลาอาจพักกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไว้ส่งผลกระทบต่อการผลิตตามยอดของการสั่งซื้อผลิตของกลุ่ม

โอกาสของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดกำแพงเพชร ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วยศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาค 3 สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกำแพงเพชร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขากำแพงเพชร สำนักงานเกษตรอำเภอ และศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผลิตภัณฑ์ได้รับความสนใจส่งผลให้มีแหล่งกระจายสินค้านอกพื้นที่เพิ่มขึ้นด้วย

อุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดกำแพงเพชร สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ขยายฐานการผลิตไปต่างอำเภอในระยะทางที่ไกลกันทำให้การกระจายวัตถุดิบและการเก็บรวบรวมผลิตภัณฑ์ที่มีต้นทุนเพิ่มขึ้นจากค่าขนส่ง เวลาในการรวบรวมผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มขึ้นต้องใช้เวลาหลายวันกว่าจะดำเนินการส่งผลิตไปขายนอกชุมชนและต่างจังหวัด นอกจากนี้ ผลิตภัณฑ์บางอย่างมีการผลิตลอกเลียนแบบจากแหล่งผลิตภายนอกแต่คุณภาพแตกต่าง ซึ่งในอนาคตอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนได้

2.2 ศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัย พบว่า

จุดแข็งของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของสมาชิกที่ตระหนักรู้และมองเห็นปัญหาของคนในชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ไม่มุ่งเน้นเชิงธุรกิจ ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและสิ่งแวดล้อม มีทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่อยู่ในชุมชนสามารถนำมาขยายผลและต่อยอดทางเศรษฐกิจได้ สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่องและจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี

จุดอ่อนของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดพิจิตร การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ที่มีราคาสูงอาจส่งผลกระทบต่อยอดขายเพราะมีคู่แข่งรายอื่นของภาคเอกชน การผลิตผลิตภัณฑ์ที่แยกกันผลิตในแต่ละครัวเรือนก่อนที่จะนำมารวมกันที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือสถานที่ดำเนินวิสาหกิจชุมชน อาจมีข้อแตกต่างกันในเรื่องของคุณภาพผลิตภัณฑ์ ต้นทุนทางวัตถุดิบนอกชุมชนไม่สามารถกำหนดราคาได้ส่งผลกระทบต่อราคายาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้

โอกาสของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดพิจิตร ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ประกอบด้วย สำนักเกษตรจังหวัดพิจิตร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ศูนย์

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานที่ดินจังหวัดพิจิตร สำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดพิจิตร ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเริ่มเป็นที่รู้จักและแพร่หลาย มีกลุ่มผู้บริโภคที่สนใจเพิ่มขึ้น

อุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดพิจิตร การกระจายสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ประชาชนมีกำลังซื้อน้อยลงซึ่งเป็นผลมาจากผลกระทบด้านเศรษฐกิจของประเทศ ขาดสภาพคล่องทางการเงินเนื่องจากนโยบายรับจำนำข้าวของรัฐบาล การนำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายต่างพื้นที่ต้องเสียค่าดำเนินการเป็นจำนวนมากไม่คุ้มต่อการไปจำหน่ายนอกพื้นที่ เว้นแต่เป็นการนำไปโดยหน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2.3 ศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า

จุดแข็งของวิสาหกิจชุมชน สมาชิกรวมกลุ่มกันทำที่ศูนย์เรียนรู้ของชุมชนและตามครัวเรือนเมื่อผลิตภัณฑ์เรียบร้อยแล้วจึงนำมารวมกันเพื่อนำไปจำหน่าย ความสามัคคีของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประธานกลุ่มที่มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการทั้งด้านการผลิต การตลาด การบริหารจัดการ จุดเด่นของจังหวัดคือแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นต้นทุนด้านการประชาสัมพันธ์ ให้กับนักท่องเที่ยวได้รู้จักและซื้อผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี

จุดอ่อนของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสุโขทัย การรวมกลุ่มของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่เป็นกลุ่มขนาดเล็ก ส่งผลต่อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ส่งออกไปขายในต่างพื้นที่ ผลิตภัณฑ์บางอย่างที่ไม่มีวัตถุดิบในพื้นที่ต้องมีต้นทุนในการผลิตสูง ส่งผลต่อการกำหนดราคา ถ้าหากตั้งราคาขายสูงจะส่งผลกระทบต่อยอดขาย และปัญหาในเรื่องของการควบคุมคุณภาพที่สม่ำเสมอของผลิตภัณฑ์ด้วย บางกลุ่มการบริหารจัดการกลุ่มไม่เน้นหลักของการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อขาดทุนหรือความไม่ชัดเจนในการควบคุมการผลิตได้

โอกาสของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสุโขทัย เนื่องจากเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัดสุโขทัยเป็นจำนวนมากเป็นโอกาสดีที่จะกระจายสินค้าผลิตภัณฑ์ของชุมชนออกไปภายนอก ทำให้รายได้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น หน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานให้การสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นอกจากนั้น ผลิตภัณฑ์บางอย่างสามารถนำมาจัดกิจกรรมร่วมกับกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ด้วย

อุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสุโขทัย เนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจตกต่านักท่องเที่ยวเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ใช้ประโยชน์ได้และมีราคาไม่สูงมากนัก สำหรับของฝากที่เป็นของประดับอภิมียอดการจำหน่ายน้อยกว่าของที่รับประทานได้ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจที่ไม่ได้ตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวหรือ

ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ส่งผลต่อต้นทุนในการกำหนดราคาได้ นักท่องเที่ยวบางส่วนต้องการผลิตภัณฑ์ที่มาจากการผลิตด้วยวิถีแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างแท้จริง การปรับเปลี่ยนรูปแบบหรือวิธีการผลิตอาจไม่เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต้องรักษาเอกลักษณ์ของตนไว้ให้มาก

3. การพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชนสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดกำแพงเพชร พิจิตร และสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า

การพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชนสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้

1. การพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพด้านการบริหารจัดการ โดยการทบทวน ปรับปรุง โครงสร้างองค์กร กฎระเบียบ ข้อบังคับการจัดสรรผลประโยชน์ การจัดระบบข้อมูล การจัดทำบัญชี เน้นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ ดำเนินการ และสามารถแสดงบทบาทได้เต็มที่อย่างเสมอภาค

2. การพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพด้านการผลิต การปรับปรุงกระบวนการผลิต โดยการวิเคราะห์ข้อมูลการผลิตและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาการผลิตให้ได้คุณภาพมาตรฐาน เพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุนการผลิต และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การวิเคราะห์ปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิต ต้นทุนการผลิต การวางแผนผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ในด้านปริมาณ คุณภาพ และเวลา

3. การพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ โดยการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของตลาด และคงเอกลักษณ์ของชุมชนไว้ สื่อความหมายของวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้

4. การพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพด้านการบริหารการเงิน โดยการระดมทุน การหาแหล่งเงินทุนจากการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานรัฐ และเงินทุนจากสถาบันการเงิน การบริหารทุนในเชิงอกเงยและการใช้เงินคืน โดยเน้นระดมทุนของสมาชิกในกลุ่มมากกว่าพึ่งแหล่งเงินทุนจากภายนอกชุมชน

5. การพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพด้านการตลาด โดยมีการสำรวจข้อมูลการตลาดวิถีตลาด ความต้องการของผู้บริโภค แนวโน้มความต้องการ คู่แข่ง และการทดสอบตลาด การขอรับรองคุณภาพมาตรฐาน การสร้างตราสินค้า การประชาสัมพันธ์การตลาด เชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด การขยายตลาดและหาแหล่งจำหน่าย/ผู้แทนจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด การตั้งราคาส่งเสริมการขาย การออกจรรยาบรรณสินค้า

6. การพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพด้านการจัดการความรู้

- 1) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ค้นหาผู้รู้/ปราชญ์ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ศึกษาดูงานในเรื่องการบริหารจัดการ การผลิตการตลาด และเข้ารับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง
- 2) การจัดการความรู้และใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ภายในและภายนอกชุมชนเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยมีการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานกับเทคโนโลยีใหม่ๆ
- 3) การศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ตามรูปแบบสมัยใหม่และการใช้ประโยชน์ได้จริงจากผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชนสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดกำแพงเพชร พิจิตร และสุโขทัย คณะผู้วิจัยค้นพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

ศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดกำแพงเพชร พิจิตร และสุโขทัย โดยภาพรวมวิสาหกิจชุมชนมีจุดแข็งคือสมาชิกกลุ่มมีความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม สมาชิกมีความซื่อสัตย์ เชื่อใจ ไว้วางใจกัน กลุ่มมีความสามารถในการขยายกำลังการผลิต สถานะกลุ่มมีลักษณะเป็นสังคมเครือญาติ มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ใช้วัตถุดิบท้องถิ่นในผลิตเป็นหลัก ใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด รักษาสิ่งแวดล้อม และมีการพัฒนาการผลิตอย่างต่อเนื่อง ตามความต้องการของตลาด อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่มีอายุมาก ทำให้การขับเคลื่อนในการพัฒนาช้า สมาชิกขาดการบันทึก ไม่มีความรู้/ทักษะในการจดบันทึก การจัดทำบัญชี การจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน สมาชิกไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกัน ไม่ค่อยมีส่วนร่วม เป็นการรวมตัวอย่างหลวมๆ ไม่มีการจัดทำแผนพัฒนาและกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน การประชาสัมพันธ์ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนและการตลาดยังน้อยอยู่ และผู้นำเป็นหลักในการดำเนินกิจการ การบริหารจัดการขาดการมีส่วนร่วม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากจากพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ได้กำหนดให้กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นแกนกลางในการดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยกรมส่งเสริมการเกษตรมีหน้าที่เป็นผู้ให้การรับรองสถานภาพของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายและเป็นสำนักงานเลขานุการ คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีบทบาทหน้าที่ 3 ส่วน คือ 1) เป็นหน่วยงานในการรับจดทะเบียน/เพิกถอนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย และเลิกกิจการ 2) เป็นสำนักงานเลขานุการ คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และ 3)

ดำเนินการให้เกิดการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายอย่างครบวงจรและเป็นเอกภาพ โดยแนวทางในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีดังนี้ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2548, หน้า 17) 1) การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายจะดำเนินการในลักษณะของการบูรณาการทั้งภายในหน่วยงาน และร่วมกับภาคภาคีทุกภาคส่วน 2) การยื่นขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย จะเป็นไปโดย ความสมัครใจและความพร้อมของชุมชน โดยไม่ได้ตั้งเป้าหมายจำนวนวิสาหกิจชุมชนที่จะต้องมาขึ้น จดทะเบียนในแต่ละปี 3) เจ้าหน้าที่ในภาครัฐ และเอกชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทเป็นผู้ เชื่อมประสานกับวิสาหกิจชุมชนในเรื่อง การเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (facilitator) การ เชื่อมประสานเพื่อให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลง (catalyst) และการเชื่อมประสานเพื่อให้เกิด เครือข่าย (networker) 4) การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจะมุ่งเน้นส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และ พัฒนาศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการทุนของชุมชน ทั้งที่เป็นเงิน ทรัพยากร ภูมิปัญญาและ วัฒนธรรมเพื่อการพึ่งพาตนเอง และเกื้อหนุนกิจการของชุมชนมากกว่าสนับสนุนในรูปแบบของปัจจัยและ เงินให้เปล่าแก่ชุมชน และ 5) พัฒนาระบบข้อมูลวิสาหกิจชุมชน และเครือข่าย เพื่อให้เกิดการ เชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารและความรู้ในระหว่างวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย และเชื่อมโยงข้อมูลระหว่าง วิสาหกิจชุมชนกับหน่วยงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นอกจากจะดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงแล้ว ยังได้ประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในประเด็นที่สอดคล้องกับกับบริบทของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนด้วย เพื่อการกระจายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์โดยการใช้ทุนทางปัญญาหรือองค์ความรู้ภูมิ ปัญญามาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ เช่น ที่นอนอุ่นรักของจังหวัดสุโขทัยที่มีรูปแบบ ทันสมัย ผลิตภัณฑ์ตราคนของแผ่นของจังหวัดพิจิตร และกระดาษทกล้วยไข่ของจังหวัดกำแพงเพชร เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ พิริยะ ผลพิรุฬห์ (2556) ที่แสดงทัศนะไว้ว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยเกิด จาก 2 ส่วนปัจจัยหลักด้วยกันคือ 1) ทุนทางปัญญา และ 2) ทักษะการประยุกต์นำความคิด สร้างสรรค์นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเชิงพาณิชย์ และจากผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนของทั้ง 3 จังหวัดนั้น ได้ดำเนินการจากความร่วมมือของหน่วยงานหลายประเภทอันเป็นกลไก ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ จักรพล ตั้งสุทธิธรรม (2554) ที่เสนอกลไกใน การขับเคลื่อนโดยจะต้องใช้กลไกการประสานในลักษณะของเบญจภาคี ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ถึงแม้ว่า การดำเนินการโดยกระบวนการดังกล่าว มานั้น จะมีความสมบูรณ์ในบางองค์ประกอบ แต่เป็นการฉีกกำลังจากหน่วยงานเพื่อสร้างความ เข้มแข็งให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในระดับเริ่มต้น ซึ่งยังไม่เป็นไปตามแนวคิดของ Fink lestien (2006) กล่าวว่า กลยุทธ์ที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับสินค้าซึ่งจะส่งผลให้องค์กรธุรกิจประสบความสำเร็จ โดยแบ่งเป็น 6 กลยุทธ์ดังนี้ 1) กลยุทธ์การ

สร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ 2) กลยุทธ์การเป็นพันธมิตร 3) กลยุทธ์การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 4) กลยุทธ์ด้านนวัตกรรม 5) กลยุทธ์ด้านพนักงาน และ 6) กลยุทธ์การตลาด ถ้าหากพิจารณาโดยกลยุทธ์นี้ วิสาหกิจชุมชนของทั้ง 3 จังหวัด จะปฏิบัติได้เพียงบางประการเท่านั้น

สรุปได้ว่า ศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดกำแพงเพชร พิจิตร และสุโขทัย มีจุดแข็งและจุดอ่อนที่ยังต้องได้รับการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชนสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ที่ต้องการได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การผลิต การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การบริหารการเงิน การตลาด และการจัดการความรู้ แต่ยังไม่เป็นไปตาม 6 กลยุทธ์ดังนี้ 1) กลยุทธ์การสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ 2) กลยุทธ์การเป็นพันธมิตร 3) กลยุทธ์การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 4) กลยุทธ์ด้านนวัตกรรม 5) กลยุทธ์ด้านพนักงาน และ 6) กลยุทธ์การตลาด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การพัฒนาศักยภาพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนด้านทักษะในการจดบันทึก การจัดทำบัญชี การจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่องและมีทิศทางอย่างชัดเจน
2. การส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสร้างกระบวนการผลิตที่มีความสามารถควบคุมคุณภาพมาตรฐาน ปริมาณและเวลาตามความต้องการของตลาดได้อย่างสม่ำเสมอและสร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้
3. การส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้บทบาทของการมีส่วนร่วมในการดำเนินการและการบริหารจัดการให้มากขึ้นเพื่อระดมความคิดเชิงสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์
2. ควรศึกษาการถอดบทเรียนวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์